

20. Sjósókn á róðrarskipum.

Upphaf að ritgjörð.

4 blöð fol.

L Sjáfarútgurinn,

T Þá

Annar aðal-átvinnuvegur þjóðar vorar, hefur í síðustu 30-40 árum, tekið svo stórfelldum vaxningum, að skipi þau af lítildustu og vandi-afgerðis er þá voru notaðar, eru nú að mestu leyti lagðar niður. Róðarskipin, eins og þau voru þá, þektu, að nú stala, a. m. H. hér á Sudurlandi. Ad fjöta með færum og hödnu í slíkum skipum, er færi af líloja óþekktu ni og ýmsis eiddis og venjue sem þá lítildustu í sambandi við útveginn, eins og þau var rekinu áður fyrri, eru ni lagðar niður og lítillikinnar almennings, enda mörgum gleymdar, nema eldri mönnum, er stundun sjó áður fyrri. Ad minni á liti, er það óþekkt, að engar lýsingar séu til af þessum heitum og af ýmsilest það er þetta máli viðkomur. Falli algjörliga í gleymstun; það má færi stala lengur drög, að iðhvort á grip af þessu sé leik til fjöðleiks eftir komandi kynstodum.

Ög hefi færi, fyrri tilnæli notkunnar manna, sem á sama máli eru og í þessu þekktu, þekktu á hendur ad lýsa færi ad notkun, eftir færi sem eg sjálfur hafi kynni af færi, og heyrði mér eldri og reyndari mönnum segja frá færi; en fyrri mér er það, eins og enda eflaust fyrri mörgum áðunum, vóðid svo fyrri í huga, að iðhvort getur o. t. v. stótt ad færi færi iðttu, enda eru ni liddum aldar fjöðmynur iðttu og hatti ad stunda sjó, en það hatti í gjört áður nú notkelt aldar fjöðmyn og fylgdi þá nið í öllu er ad þessu sjó mestu laub, lóði í stórum og vinnu rúðarskipum, en þau voru ad stóðinni til alls frá leimaringum (fölgjóin skip) niður í fuogjarmanna fól.

Eg hefi hugad mér að aðla niður efnum
í þá leið að lífsi:

1. Stord skipanna, byggingu þeirra og
yngsum nafnum í smáum og stórum, sem
í þeim var.
2. Veidar fornumum og yngsum heitum
þeirra.
3. Veidi áferðinni.
4. Sjóstöðunni og yngsum veijum
sem viðhafur voru í sambandi við þau.
5. Ráðningu fornauma og háseta,
Kaupta þeirra og Skjótum.
6. Alþýðum sjómanna (sjóbúðunum)
7. Síðum og veijum þeirra og sjó stundunum
svo og þeirra og í landi voru, eldri
og yngri.

Stord skipanna:

Stord skipin voru teinaringarnir. Það
voru tólf þeim skip og voru "rímin" í
þeim nefnd þessum nafnum:

Þessu var ¹Barbaríunnið, þá ²andþófs-
rínið, síðan ³fyrrínið, þá ⁴slógrínið
(eða slorrínið) síðan ⁵lausfyrirrínið og
lotta ⁶skubunnið.

Þá komu fiaringarnir (þírómskipin)
og voru nafnin þar þín sönn, nema
fyrrínið var stælt í þeim.

Síðan komu áttaringarnir og voru í þeim hvortí
fyrrínið og slorrínið.

[Ea hálsinn D: hálsrínið]

Þá voru sex áringarnir og hétu einnir í
þeim 1) Andþöfsum 2) miðstíps rím og 3)
Skafan austurs rím.

Lotto voru fjögurra manna fólin, sem stýptu
í rím, en þau hétu frammi í rím og
austurs rím.

Til þess að kúgja stípin áfram, voru haftar
árar. Þor voru byggðar úr loftu furu, voru
logu 4 sm. þykktum plöntum (ára plöntum),
sívalar um miðjuna, en flatar yst að aftan
verðu með "baki" að aftan. Sá hluti þess,
er næstur var bordskoti þess tögga megin,
var ferstrandur, með fullri þykkt (4 sm. í þveru
veg, en innvið hlutinn var handfang-mjót, hér
um til 8-9 sm. í lengd og var kallad um
hlunnur; um hann hélt aðarinn báðum
höndum og réri. Að frammi og aftan í árinu
í þeim helta sem áður lá og létu í stípinum
vorn þor eitru-spatu, sem nefndu
"skautar", sá frammi bak-skauti, en sá aftan
í fellu skauti.

Stýri var fyrst um sammas týri, með þykktum
okka þversum. ~~Stýri~~ yfir yfir hönd stýris
fins, skaut fyrir neðan, oðá ofan til við stáfn-
lotid (sjó síðar) og voru góð í hövum enda okkar
og óþessum þau drögnin kallt sem formáðum.
rím en stjórnandi stípsins hélt í, sitt höndi
handi og stýrdi þor, sitjandi í stáfn lotinu.
Þorri últ í sjó, stór skvika á baum, hélt hann
hövum stýristannu utan við aftir sér, vafði
endurum um höva hönd sér og spyrkti í
spittröngina (sjó síðar), ~~þor hann léfti til þess~~
að neyða betur afls síns við stjórnina. En þar
að sammas týrin þóttu báði erind og stjórnin með
þeim ekki nógn óngg (af stjórnandan þess afls
en hann lat adist.) voru sveigja stýrin síðar

L Hvannsteinar,

Fol L þess,

17 (Stýristannu um rím)

F með

notud. Þetta þá er endi stýrisins uppi
 fyrir skipstefnið á aftan og var svo
 svo lifandi ymist stungid inn í gat á efri
 endu stýrisins, eða af sveifin var með í löngu
 gati, var henni yfti midur í stýrid, sem þá var
 svo þunnt á gati, ad endi þess komst lidlegu
 gegnum sveifur gatis. Til úrlygð þess, ad sveifin
 eptir fori af stýrinu, var járntæmi stungid fyrir
 aftan stýrid gegnum sveifina áu fyrir ofan
 hana gegnum stýrid. Þetta járntæmi var
 festur með státi við stýrid og kalladur stýris-
nál.

Þvers yfir stýrid, milli beyðinga og svo sem 4-8
 þunnt. fyrir neðan boðstóluminn voru þófturum,
 og drogu þær höfu af rimum þeim um þær voru
 á, t.d. battu þófta, andþóftþófta o.s. frv. í
 þær voru úr 1 1/4' boðum nál 9 þunnt. breidum. Til
 endanna voru þær áfastar (eða festur við) þá -
 stóluminn með áfellum, er nefndur Kollhardar.

Undir miðri þóftanna var frí-ás, af ymistri gerð
 (si vatn, ferstrandur o.s. frv.) sem greiptur var uppi
 í þóftanna, ad neðan midur í löngina undir þóftum.
 Til þess ad styðja ad beyðing skipisins og þreyta
 hann, voru rangimar, en þær voru smid adur
 þannig, ad þær féllu þétt ad beyðingum, en þó
 svo, ad þær sem samsteypti voru á hömum (um þær
 mættu eða voru neyld saman, voru stallar
 á röngum hliðalt við samsteyptin, svo sjór
 gati runnid óhindrad um botn skipisins, enda
 náttu rangimar eptir löngu midur en svo
 ad runnid uppi af kjólumum var aubt, en á milli
 ranganna var milli röng, bojin uppi á við og
 runnid milli hömum og ^{boj} kjólsins kallad sof. Eptir
 þær rann svo sjóinn með kjólumum gatur ~~með~~ gatur
 skipisinn í ávotursrunnid og steitum, en þær var
 neyld gatur, sem ávallt var uppi ad stax sem stýrid
 var svo langt í land drogid ad sjórinu gati runnid

x Þetta er semirlega skinnid af þess ad sjómenn
 lögðu sig stundum til svefna í góðu vatni
 (eða af litid eða eptir var á þess, t.d. á
 hazri siglingu) þannig, ad þeir ^{þegar} ~~þegar~~
 yftir endi laugju þóftum og létu höfuðid
 liggja í áfellum. Þetta þá kalladur Kollhardar
 og löngi var lofid þannig.